

Osmanlı Sultanlarının Kadınları ve Kızlarının Adlarında Bulunan Farsça Unsurlar

Persian Elements in the Names of Wives and Daughters of Ottoman Sultans

Abdurrahman Naci
TOKMAK

Yeditepe Üniversitesi, Fen Edebiyat
Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, İstanbul, Türkiye

ÖZ

Türklerin İslamı kabul etmeleri ve yayılma politikaları Arap ve Farslarla yollarını kesiştirmiş ve bu kesişme dil ve kültür etkileşimine neden olmuştur. İlk olarak Selçuklu devletinde görülen Farsçanın ve Arapçanın etkileri Osmanlıya kadar devam etmiştir. Arapça ve Türkçe devletin kullandığı Osmanlı Türkçesinin de meydana gelmesinde iki önemli dildir. Bu diller sultanlar ve şehzade isimlerin yaratılmasında büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmada Osmanlı devletinin önemli bir parçası olan kadın sultanların adları incelenecektir. Osmanlı sarayında yer alan kadın sultanların isimleri alfabetik sıraya göre verilerek etimolojik açıdan verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ad, Osmanlı, sultan

ABSTRACT

The Turks' acceptance of Islam and their expansion policies crossed paths with Arabs and Persians, and this intersection resulted in language and culture interaction. The effects of Persian and Arabic, which were first seen in the Seljuk state, continued until the Ottoman Empire. Arabic and Persian are two important languages in the formation of Ottoman Turkish, which was used by the Ottoman state. These languages, which are used in many fields, are of great importance in the creation of the names of sultans and princes.

In this study, the names of female sultans, who are an important part of the Ottoman state, will be examined. The names of the female sultans in the Ottoman palace will be given in alphabetical order and will be given in terms of etymology.

Keywords: Name, Ottoman, sultan

GİRİŞ

Konuya girmeden önce, Türklerle Farslar (İranlılar) arasında meydana gelen tarihî olaylara kısaca değinmekte yarar var.

Bilindiği gibi, Türklerle Farslar, tarih boyunca, mitolojik dönemden başlayarak, birbiriyle her zaman komşu, çoğu zaman da iç içe olarak yaşamışlar ve bu yakın ilişkileri zaman zaman barış, zaman zamansa savaş ortamı içinde süregelmıştır.

Mitolojik döneme değinmeden, Türklerle Farsların tarihî seyir içindeki ilişkileri şöyle özetlenebilir:

İslâmiyet'in doğuşundan sonra Arap istilası, Arap Yarımadası dışındaki ülkelerde yayılırken, Araplar, önce İran'ı ele geçirmeye başlamışlar ve 636 yılında yapılan Kadisiye savaşından sonra da bütün İran'ı egemenlikleri altına almışlardır.

İran'ın kuzey doğusuna doğru ilerlemelerine devam ettiklerinde ise, Horasan'da Türklerle karşı karşıya gelmişlerdir.

VII. yüzyıl ile IX. yüzyıl arasında Araplarla sürekli mücadele halinde olan Türkler, IX. yüzyıldan itibaren tedricî olarak İslâmiyet'i kabul etmeye başlamışlar ve XI. yüzyılda ise neredeyse tamamen Müslüman olmuşlardır.

Geliş Tarihi/Received: 16.08.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 06.10.2023

Yayın Tarihi/Publication Date: 26.10.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Abdurrahman Naci TOKMAK
E-mail: nacitokmak@gmail.com

Atif: Tokmak, A. N. (2023). Osmanlı Sultanlarının Kadınları ve Kızlarının Adlarında Bulunan Farsça Unsurlar. *A Journal of Iranology Studies*, 19, 20-26.

Cite this article as: Tokmak, A. N. (2023). Persian elements in the names of wives and daughters of Ottoman Sultans. *A Journal of Iranology Studies*, 19, 20-26.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Bu arada tamamen Türk bölgesi olan Horasan ve Maveraünnehir'de medreseler kurulmaya başlamış ve bu medreselerde İslâmî bilimler, yeni dinin kutsal kitabı olan Kur'an ve hadis öğretimine ağırlık verilmiştir.

Türklerden daha önce Müslüman olmuş olan İran'da, Arapça ve İslâmî bilimler okutulmuş, yeni din, Arapça ve Arap Edebiyatı'nın etkisiyle de XI. yüzyıldan itibaren, İslâmî İran Edebiyatı eserler vermeye başlamıştır.

Türkler Müslüman olduktan sonra, birçok şehirde kurulan medreselerde İslâmî ilimler Arapça olarak öğretilirken, beri yandan İslâmî İran Edebiyatının verdiği eserler, Türk aydınları arasında okunmaya başlanmış, böylece Türkler, bu yeni kültürün etkisiyle, yeni bir edebiyat meydana getirmek isterken, karşılarında Fars Edebiyatı'nı bulmuşlardır.

Farsçayı Arapçaya göre daha çabuk ve daha kolay öğrendikleri ve yüzyıllar boyu süren komşuluk ve iç içe yaşamışlığı verdiği alışkanlıklar, dolayısıyla da bazı ortak gelenek ve göreneklere sahip olmaları nedeniyle, ayrıca Fars Edebiyatı'nı kendi zevklerine daha yakın buldukları için, Fars Edebiyatı'nın etkisi altında kalmışlardır.

Nitekim edebî eser olarak elimizde bulunan ilk Türkçe eser olan ve **Yûsuf Has Hâcib** tarafından 1069–1070'de kaleme alınan **Kutadgu Bilig**, mesnevî tarzında ve **Firdevsî**'nin ünlü eseri **Şâhnâme**'nin vezni olan **"Fe 'û lun Fe 'û lun Fe 'û lun Fe 'ûl"** vezninde yazılmıştır.

Bu durum, İslam kültürü altında kaleme alınan ilk Türkçe eserde bile Fars edebiyatının örnek alındığını göstermektedir. Ondan sonra XII. yüzyılın ortalarında, **Ahmed Yûknekî** tarafından kaleme alınmış olan **Atabetü'l-Hakâyik** da **Şâhnâme** vezninde yazılmıştır.

Fars Edebiyatı'nın Türk Edebiyatı üzerindeki etkisi, XVI. yüzyıla kadar sürmüştür, ancak ondan sonra Türk Edebiyatı özgün eserler vermeye başlamıştır.

Türkler tarafından kurulan Müslüman devletlerden Sâmânîler (874–999), Karahanlılar (840–1212), Gazneliler (962–1186) ve Büyük Selçuklular (1040–1300) dönemlerinde, daha sonra ise İran'da Moğollar ve Tîmûrlar (1220–1505), Safevîler (1506–1722) ve Kacarlar (1776–1925) dönemlerinde Türklerle Farslar bin yıldan fazla süren çok uzun bir zaman diliminde, hep iç içe yaşamışlar, dolayısıyla ister istemez aralarında her türlü alışveriş gerçekleşmiş, özellikle de dil konusunda birbirlerinden pek çok kelime, deyim ve terim almışlardır.

Yukarıda adlarını zikrettiğimiz devletlerde, hânedânlar ve komutanların hepsi, askerlerin ise büyük bir çoğunluğu Türk olduğu için, Farslar Türklerden, daha çok askerî terimleri alırken ki bu terimlerin pek çoğu bugünkü Farsça'da da kullanılmaktadır, Türkler Farslardan hemen hemen her türden kelime ve terim almışlardır.

Bilindiği üzere Osmanlılarda Farsça bilmek, âlimler, şairler ve aydınlar için neredeyse olmazsa olmaz bir şey, bir zarûretti. Bu yüzden okur-yazar herkes Farsça öğrenmeye özen gösteriyordu. Özellikle şairler, başkalarından farklı olmak, başkalarının kullandıkları mazmunları kullanmamak için, yeni yeni mazmunlar bulmak amacıyla Arapça, Farsça ve Türkçe kökenli kelimeler, onların türevleri, bu üç dilde kullanılan ek, kök gibi unsurları kullanarak yeni yeni terkipler, yeni yeni mazmunlar türetiyorlardı. Hattâ bu konuda bazen çok daha ileriye giderek, Arapça ve Farsçada kullanılmayan terim ve terkipler bile üretmişlerdi.

Özellikle de hanımlara konulan adlarda, İran'da neredeyse hiçbir kadına ad olarak verilmeyen isim, sıfat, isim tamlaması, sıfat tamlaması gibi kelime, terim ve tamlamalar, Osmanlılarda kadınlara ad olarak verilmiştir. Padişahların haremine giren, siyâsî amaçlarla akrabalık kurmak için yabancı ülke hanedanlarından gelin getirilmiş, yabancı ülkelerden devşirilmiş veya savaşlarda esir alınmış bu kadınlar, bir padişah eşi olduklarında, bu kadınlara verilen adlar, daha abartılı, daha çok kulağa hoş gelen ve daha anlamlı kelime ve terkiplerden seçilmiştir.

Türkçede kullanılan, başka sözcük veya terkipleri bir tarafa bırakıp, sadece "gül"¹ sözcüğü ile başlamış birkaç kadın adını zikredersek ne demek istediğimiz çok kolay anlaşılacaktır.

Gülbahar, Gülbeden, Gülberg, Gülbeşeker, Gülbeyaz, Gülbîz, Gülbün veya Gülbîn, Gülcan, Gülcemâl, Gülçehre, Gülçîn, Güldehen, Gülden, Gülderen, Güldeste, Gülefsûn, Gülefsân, Gülendâm, Gülfâm, Gülfidan, Gülgonca, Gülgûn veya Gülgün, Gülisadberg, Gülistan, Güliter, Gülizâr veya Gülüzâr, Güllü, Gülnâz, Gülnâzik, Gülnihâl, Gülrîz, Gülfem, Gülrû veya Gülrûy, Gülrüh, Gülrühâr, Gülseren, Güleşah, Güleşen, Gülten, Gülzâr...

Bu arada padişah kadınlarına sırasıyla, Acemî, Kalfa, Hazînedâr, Hasekî, Baş hasekî, Odalık, Gözde, İkbâl, Baş İkbâl, Kadın Efendi, Baş Kadın, İkinci Kadın, Üçüncü Kadın, Dördüncü Kadın ve Valide Sultan gibi değişik unvanlar verilmektedir. Kimlere neden bu unvanların verildiğini belirtmekte yarar var:

Acemî: Saraya yeni alınan veya hediye edilen cariyelere verilen ad.²

Kalfa: Cariyelere acemilikten sonra verilen ad.³

Hazînedâr: Câriyelerin, kalfalıktan sonra aldıkları ad.⁴

Hasekî: Padişahların gözüne girip odalık rütbesine çıkan cariyeler için kullanılan bir unvan.⁵

Baş Hasekî: Hasekilerin en kıdemlisine verilen unvan.⁶

Odalık: Padişahın özel hizmetlerini gören cariyelere verilen unvan. Bunlar özel yetiştirilmiş, güzel kızlardan seçilirdi. Padişahların beğendiklerinden gözdeliğe yükselenler de olmuştur. Osmanlılar döneminde, konaklarda efendilerinin hizmetinde olan kadınlara da odalık denirdi.⁷

Gözde: Saraya alınmış olan câriyelerden, güzellikleri ve câzibebeleleriyle padişahın beğenisini kazanıp, yatağına girmeye hak kazanan cariyelere verilen unvan.⁸

İkbâl: Gözdelerden, hamile kalan ve padişahın kadınları arasına girdiği için haremde kendisine oda ve hizmetçi tahsis edilen kadınlara verilen unvan.⁹

Baş İkbâl: Padişahın en kıdemli odalığına verilen unvandır. Padişahattan çocuğu olan baş ikballer kadınlığa yükselebilirlerdi.¹⁰

1 Gül: Farsçada genel anlamıyla çiçek demektir. Yani cins isimdir. Ancak Türkçeye geçtiğinde, bildiğimiz, değişik renklerdeki gül anlamında, özel isim olarak kullanılmaktadır.

2 Pakalın, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, I, 752-753. Hasekî maddesi.

3 Ayn.esr., II, 150.

4 Ayn.esr., I, 752-753. Hasekî maddesi.

5 Ayn.esr., I, 752-753.

6 Ayn.esr., I, 164.

7 Ayn.esr., II 716-717.

8 Ayn.esr., I, 678.

9 Ayn.esr., II, 46-47.

10 Ayn.esr., I, 165.

Kadın Efendi: Tahta çıkmış padişahların nikâhlı eşlerine verilen unvandır. Bunlar dört tanedir.¹¹

Baş Kadın: Osmanlı padişahlarının nikâhı altında bulunan genellikle dört kadından en yaşlı olanına ve nikâhlanma sırasına göre ilk nikâhlananına verilen unvan.¹²

İkinci Kadın: Nikâhlanma sırasına göre ikinci sırada olan kadına verilen unvan.

Üçüncü Kadın: Nikâhlanma sırasına göre üçüncü sırada olan kadına verilen unvan.

Dördüncü Kadın: Nikâhlanma sırasına göre dördüncü sırada olan kadına verilen unvan.

Valide Sultan: Padişahların annelerine verilen unvandır. Bu san, rivâyete göre, ilk defa III. Murad tarafından annesine verilmiş, daha sonra ise gelenekselleşmiştir. Bu anlamda, Mehd-i ulyâ terimi de kullanılmıştır.¹³

Konu ve şahıslarla tarihî ilgi kurmak amacıyla, Osmanlı Padişahlarının adları ile saltanat tarihlerini vermenin de yararlı olacağını sanıyorum.

1. I. Osman (1299–1326)	19. IV. Mehmed (1648–1687)
2. I. Orhan (1326–1359)	20. II. Süleymân (1687–1691)
3. I. Murâd (1359–1389)	21. II. Ahmed (1691–1695)
4. I. Bâyezîd (Yıldırım) (1389–1402)	22. II. Mustafa (1695–1703)
5. I. Mehmed (1403–1421)	23. III. Ahmed (1703–1730)
6. II. Murâd (1421–1451)	24. I. Muhmûd (1730–1754)
7. II. Mehmed (Fatih) (1451–1481)	25. III. Osman (1754–1757)
8. II. Bâyezîd (1481–1512)	26. III. Mustafa (1757–1774)
9. I. Selîm (Yavuz) (1512–1520)	27. I. Abdülhamîd (1774–1789)
10. I. Süleymân (Kânûnî) (1520–1566)	28. III. Selîm (1789–1807)
11. II. Selîm (1566–1574)	29. IV. Mustafa (1807–1808)
12. III. Murâd (1574–1595)	30. II. Mahmûd (1808–1839)
13. III. Mehmed (1595–1603)	31. I. Abdülmecîd (1839–1861)
14. I. Ahmed (1603–1617)	22. I. Abdülazîz (1861–1876)
15. I. Mustafa (1617–1618, 1622–1623)	33. V. Murâd (1876)
16. II. Osman (1618–1622)	34. II. Abdülhamîd (1876–1909)
17. IV. Murâd (1623–1640)	35. V. Mehmed Reşâd (1909–1918)
18. I. İbrâhîm (1640–1648)	36. VI. Mehmed Vahideddîn (1918–1922)

KADININ ADI: EŞİ VEYA BABASI OLAN PADIŞAH	KELİMENİN ETİMOLOJİSİ	KELİMENİN ANLAMI
‘Âdilşâh (عادل شاه) Kadın: III. Mustafa'nın kadını.	‘âdil(A) + şâh(P>F)	Adaletli padişah.
‘Alemşâh (علمشاه) Sultân: I. Abdülhamîd'in kızı.	‘alem(A) + şâh(P>F)	Şâh sancağı
‘Aynışâh (عين شاه) Sultân: II. Bâyezîd'in ve I. Abdülhamîd'in kızı.	‘ayn(A) + şâh(P>F)	Şâhın gözü
‘Ayşe Dürrüşehvâr (درشهبوار) Hanım: I. Abdülhamîd'in kızı.	Dür(A) + şeh(P>F) + vâ'r(P>F)	Şaha yaraşır inci.
‘Ayşe Gülbahâr (گل بهار) Hanım: II. Bâyezîd'in kadını.	Gül(P>F) + bahâr(P>F)	Bahar gülü.
‘Ayşe Hümâşâh (همشاه) Sultân: Kanûnî Sultan Süleymân'in torunu.	Humâ(P>F) + şâh(P>F)	Şâh hümâsi.
‘Ayşe Sîneperver (سینه پرور) Kadın: I. Abdülhamîd'in IV. Kadını.	Sîne(P>F) + perver(P>F)	Gönle huzur veren.
Âfitâb (آفتاب) Kadın: III. Selîm'in kadınlarından biri.	Âfitâb(Âb + tâb = Âf + tâb)(P>F)	Güneş ışığı.
Âşûb (آشوب)/ Dilâşûb (دل آشوب) Sultân: Sultan İbrâhîm'in III. hasekisi.	Âşûb(F)/Dil(P>F) + Âşûb(F)	Karıştıran/Gönül karıştıran
Âşûbcan (آشوب جان) Kadın: II. Mahmûd'un II. Kadını.	Âşûb(F) + cân(P>F)	Gönlü karıştıran; Gönlü allak bullak eden.
Bâlâ (بالا) Hâtûn: Osman Bey'in kadınlarından biri.	Bâlâ(F)	Yüksek; yüce.
Behzâd (بهزاد) Kadın: II. Süleymân'in kadını.	Beh(P>F) + zâd(P>F)	Şanslı doğmuş.
Bezmârâ (بزم آرا) Kadın: Abdülmecîd'in VI. Kadını.	Bezm(P>F) + ârâ(P>F)	Eğlence meclisinin süsü
Bezmîâlem (بزم عالم) Sultân: II. Mahmûd'un kadını.	Bezm(P>F) + âlem(A)	Dünyanın eğlence meclisi.
Bîdâr (بیدار) Kadın: II. Abdülhamîd'in IV. sonradan II. Kadını.	Bîdâr(PB>F)	Uyanık.
Binnâz (بیک ناز) Kadın: I. Abdülhamîd'in kadınlarından biri.	Bin(T) + nâz(K>F)	Bin çeşit cilvesi olan.
Bülbül (بلبل) Hâtûn: II. Bâyezîd'in kadınlarından biri.	Bülbül(F)	Bülbül.
Câvidân (جاویدان) Hanım: Abdülmecîd'in VI. Kadını Bezmârâ'nın Abdülmecîd'den boşandıktan sonra, Ressam Tevfik Paşa veya daha sonra evlendiği Bursa Evkaf Müdürü Uzun Ahmed Bey'den olan kızı.	Câvidân(P>F)	Ebedî; Ölümsüz.
Ceylanyâr (جیلان یار) Hanım: Abdülmecîd'in ikbâli.	Ceylan(M) + yâr(P>F) Ceylan(M) + yar(T)	Ceylan gibi sevgili. Ceylan gibi yardımcı.
Cihâşâh (چهان شاه) IV. Mehmed'in kadını.	Cihân(P>F>A>F) + Şâh(P>F)	Dünya şâhı
Demhoş (دم خوش) Kadın: III. Selim'in kadınlarından biri.	Dem(P>F) + hoş(P>F)	Hoş nefesli; Güzel zaman geçiren; Birlikte güzel zaman geçirilen.
Devletşâh (دولت شاه) Hâtûn: Yıldırım Bâyezîd'in kadını.	Devlet(A) + şâh(P>F)	Uğurlu şâh; yüce şâh.
Dilfirîb (دل فریب) Kadın: Mehmed IV. Reşâd'in kadınlarından biri.	Dil(P>F) + firîb(P>F)	Gönül aldatan.

11 Ayn.esr., II, 126-127.

12 Ayn.esr., I, 165.

13 Ayn.esr. III, 582.

KADININ ADI: EŞİ VEYA BABASI OLAN PADİŞAH	KELİMENİN ETİMOLOJİSİ	KELİMENİN ANLAMI
Dilpesend (دل پسند) Kadın: II. Abdülhamîd'in kadınlarından biri.	Dil(P>F) + pesend(P>F)	Gönlün beğendiği.
Dilpezîr (دل پزیر) Kadın: IV. Mustafa'nın kadınlarından biri, ayrıca I. Abdülhamîd'in kadınlarından biri.	Dil(P>F) + pezîr(P>F)	Gönlün kabul ettiği.
Dürrünev (در نو) Kadın: Abdülazîz'in baş kadını.	Dürr(A) + nev(P>F)	Yeni inci; taze inci.
Dürrüşehvâr (در شهوار) Hanım: I. Abdülhamîd'in kızı.	Dürr(A) + şeh(P>F) + vâr(P>F)	Şahlara yaraşır inci.
Düzdidil (دزد دل) Kadın: Abdülmecîd'in III. kadını.	Düzd(P>F) + dil(P>F)	Gönlü çalan; gönlü hırsızı
Edâdil (ادا دل) Kadın: Abdülazîz'in III. kadını.	Eda(A,F?) + dil(P>F)	Gönlü edalı; nazlı gönlü.
Emine Mihrişâh (مهرشاه) Hanım: III. Ahmed'in kadını.	Mihr(S>P>F) + şâh(P>F)	Şâh'in güneşi.
Fatma Pesend (پسند) Hanım: II. Abdülhamîd'in IV. sonradan II. ikbâli.	Pesend(P>F)	Beğenilmiş.
Fatma Şebsafa (شب صفا) Hanım: I. Abdülhamîd'in kadını.	Şeb(P>F) + safâ(A)	Gece safası
Ferahşâd (فرح شاد) Hâtûn: II. Bâyezîd'in kadını.	Ferah(A) + şâd(P>F)	Çok mutlu.
Ferhunde (فرخنده) Emîne Kadın: III. Osman'ın III. kadını.	Ferhunde(P>F)	Kutlu; uğurlu.
Gevher (گوهر) Hâtûn: Sultan İbrahim ve IV. Murad'ın kızlarının adı.	Gevher(P>F)	Cevher; mücevher.
Gevherhân (گوهرخان) Sultân: Fatih Sultan Mehmed, II. Selim ve I. Ahmed'in kızlarının adı.	Gevher(P>F) + han(M)	Mücevher han.
Gevherî (گوهری) Kadın: Abdülazîz'in IV. kadını.	Gevherî(P>F)	Mücevherden yapılmış.
Gevherimelik (گوهرملک) Cem Sultan 'ın kızı.	Gevher(P>F)-i + melik(A)	Melik mücevheri.
Gevherimülûk (گوهرملوک) Hâtûn: II. Bâyezîd'in kızı.	Gevher(P>F)-i + mülûk(A)	Meliklerin mücevheri.
Gevherşâh (گوهرشاه) Hanım Sultân: II. Bâyezîd'in kızı.	Gevher(P>F) + şâh(P>F)	Şâh mücevheri.
Goncanigâr (غنچه نگار) Kadın: III. Selîm'in kadını.	Gonca(F) + Nigâr(P>F)	Gonca şeklindeki sevgili
Gülbahar (گل بهار) Hâtûn: Fatih Sultan Mehmed, II. Bâyezîd ve Kânûnî Sultan Süleymân'ın kadınlarının adı.	Gül(P>F) + bahar(P>F)	Bahar gülü.
Gülbeyâz (گل بیاض) Hanım: IV. Mehmed'in câriyesi.	Gül(P>F) + beyâz(A)	Beyaz gül.
Gülcemâl (گل جمال) Kadın: Abdülmecîd'in IV. Kadını ve II. Mahmud'un kadını.	Gül(P>F) + camâl(A)	Gül yüzlü.
Gülçiçek (گل چیچک) Hâtûn: I. Murâd'ın kadını.	Gül(P>F) + çiçek(T)	Gül çiçeği.
Gülfem (گل فم) Hâtûn: Kânûnî Sultan Süleymân'ın kadını.	Gül(P>F) + fem(A)	Gül ağızlı.
Gülnâr (گلنار) Kadın: IV. Mehmed'in kadını.	Gül(P>F) + nâr(F)	Nar çiçeği.
Gülnûş (گلنوش) Sultân: III. Ahmed ve IV. Mehmed'in kadını.	Gül(P>F) + nûş(P>F)	Ölümsüz/solmayan gül
Gülruh (گل رخ) Hâtûn: II. Bâyezîd'in kadını.	Gül(P>F) + ruh(F)	Gül yanaklı.
Gülşâh (گلشاه) Hâtûn: Fatih Sultan Mehmed'in kadını.	Gül(P>F) + şâh(P>F)	Çiçeklerin padişahı
Gülşen (گلشن) Kadın: III. Ahmed'in kadını.	Gül(P>F) + şen(P>F)	Gül/çiçek bahçesi
Gülustû	?	?
Handan (خندان) Sultan: III. Mehmed'in kadını.	Handân(P>F)	Gülen
Handanzâde (خندان زاده) Sultan İbrâhîm 'in hasekisi.	Handân(P>F) + zâde(P>F)	Gülenoğlu
Hanzâde (خان زاده) Hâtûn: II. Bâyezîd'in torunu.	Hân(M>F) + zâde(P>F)	Hân çocuğu kadın
Hanzâde (خان زاده) Sultân: IV. Murâd ve I. Ahmed'in kızı.	Hân(M>F) + zâde(P>F)	Han çocuğu
Hayrandil (حیران دل) Kadın: Abdülazîz'in kadını.	Hayran(A) + dil(P>F)	Gönlü şaşirtan. Gönlü hayran bırakan.
Hoşyâr (هشیار) Kadın: II. Mahmûd'un kadını.	Huş(P>F) + yâr(P>F)	Akıllı.
Hubyar (خوبیار) Sultan İbrahim 'in hasekisi.	Hûb(P>F) + yâr(P>F)	İyi dost; iyi sevgili.
Hundî:	?	?
Hurrem (خرم) Kadın: III. Ahmed'in kadını.	Hurrem(P>F)	Mutlu/Gönlü açıcı kadın.
Hurrem (خرم) Sultân: Kânûnî Sultan Süleymân'ın kadını.	Hurrem(P>F)	Mutlu/Gönlü açıcı sultan.
Hümâ Hâtûn (هما خاتون) Hanım: II. Murâd'ın kadını.	Humâ(P>F)	Devlet kuşu hanım.
Hümâ Sultân: II. Bâyezîd'in kızı.	Humâ(P>F)	Devlet kuşu/uğurlu sultan.
Hümâşâh (هماشاه) Hanım: II. Bâyezîd'in ve Kânûnî'nin torunu.	Humâ(P>F) + şâh(P>F)	Şâh'in uçuşu; Şâh'in devlet kuşu.
Hümâşâh (هماشاه) Kadın: Sultan İbrâhîm, II. Mustafa ve I. Abdülhamîd'in kadını.	Humâ(P>F) + şâh(P>F)	Şâh'in devlet kuşu; Pâdişâh'ın uçuşu.
Hüsnümâh (حسن ماه) Kadın: III. Selim'in kadını.	Hüsn(A) + mâh(Av.>PB>F)	Ay güzelliği; Ay kadar güzel
Hüsnüşâh (حسن شاه) Hanım: III. Ahmed'in kadını	Hüsn(A) + şâh(P>F)	Güzeller şâhi; Şâhlara yaraşır güzel.

KADININ ADI: EŞİ VEYA BABASI OLAN PADİŞAH	KELİMENİN ETİMOLOJİSİ	KELİMENİN ANLAMI
Hüsñüşâh Hâtûn (حسن شاه خاتون): II. Bâyezîd'in kadını.	Hüsñ(A)+şâh(P>F)	Şahlara yaraşır güzel bayan
Kamerşâh (قمر شاه): II. Bâyezîd'in kızı ve iki torununun adı.	Kamer(A) + şâh(F)	Şâh'in Ay'ı; Ay yüzüleri şâhi.
Kâmures (كامرس) Kadın : Mehmed Reşad'ın baş kadını.	Kâm(F) + res(P>F)	İnsanı arzusuna kavuşturan.
Kedhüda (كدخدا) Kadın : II. Süleymân'ın kadını.	Ked(P>F) + Hüdâ(P>F)	Evin efendisi; kahya.
Lebrîz (لبریز) Hanım : II. Mahmûd'un ikbâli.	Leb(Av.>P>F) + rîz(P>F)	Ağzına kadar dolu; Dolu; Dopdolul
Mâhenver (ماه انور) Sultân : Sultan İbrâhîm'in hasekisi.	Mâh(Av.>PB>F) + Enver(A)	Işıklı Ay; Nurlu ay.
Mâhfürûz (ماه فروز) Sultân : I. Ahmed'in kadını.	Mâh(Av.>PB>F) + furûz(P>F)	Parlayan Ay.
Mâhfürûze (ماه فروزه) Sultân : II. Mustafa'nın kadını.	Mâh(Av.>PB>F) + fûrûze(P>F)	Gökyüzündeki Ay.
Mâhidevran (ماه دوران) Kadın : Kânûnî Sultan Süleymân'ın kadını.	Mâh(Av.>PB>F) + devran(A)	Zamanın Ay'ı
Mâhitâb (ماهتاب) Kadın : Abdülmecîd'in ikbâli.	Mâh(Av.>PB>F) + tâb(P>F)	Ay ışığı; Ay'ın parıltısı.
Mâhpeyker (ماه پيكر) Kadın : III. Mehmed'in kadını.	Mâh(Av.>PB>F) + peyker(P>F)	Ay yüzü.
Mâhpeyker (ماه پيكر) Sultân : I. Ahmed'in kadını.	Mâh(Av.>PB>P>F)+peyker(P>F)	Ay yüzü.
Mehtâbe (مهتابه) Kadın : I. Abdülhamîd'in kadını.	Meh(Av.>PB>P>F)+tâbe(P>F)	Ay ışığı; Ay ışığı gibi.
Melekşâh (ملكشاه) Sultân : I. Abdülhamîd'in kızı.	Melek(A) + şâh(P>F)	Melekler padişahi.
Meylişâh (ميل شاه) Kadın : II. Osman'ın kadını.	Meyl(A) + şâh(P>F)	Padişahın meylettiği.
Mihrengîz (مهر انگيز) Kadın : Mehmed Reşad'ın kadını.	Mihr(S>P>F) + engîz(P>F)	Sevgiyi depreştiren; sev_giyi, muhabbeti çoşturan.
Mihri (مهری): III. Ahmed'in kadını.	Mihri(S>P>F)	Şefkatle dolu.
Mihribân (مهربان): III. Murâd'ın kadını.	Mihr(S>P>F) + bân(P>F)	Şefkatli, merhametli
Mihribân (مهربان) Sultân : III. Murâd'ın kızı.	Mihr(S>P>F) + bân(P>F)	Şefkatli, merhametli
Mihrimâh (مهرماه): II. Bâyezîd'in torunu.	Mihr(S>P>F) + mâh(Av.>PB>P>F)	Ay ve Güneş.
Mihrimâh (مهرماه) Sultân : Kânûnî Sultan Süleyman, II. Mahmud ve III. Mustafa'nın kızlarının adı.	Mihr(S>P>F) + mâh(Av.>PB>P>F)	Ay ve Güneş.
Mihrişâh (مهر شاه) Abdülazîz'in kadını.	Mihr(S>P>F) + şâh(P>F)	Şâh'in güneş'i
Mihrişâh (مهر شاه) Sultân : III. Mustafa'nın kadını ve kızının adı.	Mihr(S>P>F) + şâh(P>F)	Şâh'in güneş'i
Mislinâyâb (مطلی نایاب) Kadın : I. Abdülhamîd'in ve II. Mahmûd'un kadını.	Misl(A) + i(T) + nâ(Av.>K>F) + yâb(F)	Eşi benzeri bulunmaz.
Nakşidil (نقش دل) Sultan : I. Abdülhamîd'in kadını.	Nakş(A) + dil(P>F)	Gönül süsü
Nâlândil (نالان دل) Hanım : Abdülmecîd'in ikbâli.	Nâlân(P>F) + dil(P>F)	İnleyen gönül.
Nâvekmişâl (ناوک مثال) Hanım : Abdülmecîd'in ikbâli.	Nâv(F) + ek(F) + misâl(A)	Ok gibi; Ok benzeri.
Nâzikedâ (نازک ادا) Kadın : II. Abdülhamîd ve Mehmed Vahideddîn'in kadınlarının adı.	Nâzik(P>F) + edâ(F)	Nazik eda.
Nâzperver (نازپرور) Kadın : III. Murâd ve Mehmed Reşad'ın kadınlarının adı.	Nâz(K>F) + perver(P>F)	Nazlı yetişmiş.
Nejâd (نژاد) Kadın : III. Ahmed ve Mehmed Vâhideddîn'in kadınlarının adı.	Nejâd(Av.>F)	Soy; ırk; köken.
Nergizû/Nergisû ¹⁴ (ترگسو/نرگسو) Hanım : Abdülmecîd'in ikbâli.	Narsis(Y)>Nergis(F)+û(F)	Nergiscik
Neslişâh (نسل شاه) Sultan : II. Bâyezîd ve Mehmed Vâhideddîn'in torunu.	Nesl(A) + şâh(P>F)	Şah soylu.
Nesrîn (نسرین) Hanım : Abdülmecîd'in ikbâli.	Nesrîn(F)	Yaban gülü.
Neveser (نواثر) Kadın : Abdülmecîd'in kadını.	Nev(P>F) + eser(A)	Yeni eser.
Nevfidan (نوفدان) Kadın : II. Mahmûd'un kadını.	Nev(P>F) + fidan(Y)	Taze fidan.
Nevres (نورس) Kadın : I. Abdülhamîd'in kadını.	Nev(P>F) + res(P>F)	Yeni yetişmiş.
Nevzat (نوزاد) Kadın : Mehmed Vâhideddîn'in kadını.	Nev(P>F) + zâd(P>F)	Yeni doğmuş.
Nigâr (نگار) Hâtûn : II. Bâyezîd'in kadını.	Nigâr(P>F)	Resim; Çok güzel kadın.
Nîlüfer (نیلوفر) Hâtûn : Orhan Bey'in kadını ve I. Murâd'ın kızı.	Nîlüfer(S>P>F)	Nilüfer.
Nîlüfer (نیلوفر) Kadın : I. Murâd'ın kadını.	Nîlüfer(S>P>F)	Nilüfer.
Nûrbânû (نوربانو) Sultân : II. Selîm'in kadını.	Nûr(A) + bânû(P>F)	Nurdan yapılmış kadın.
Nûrefsun (نورافسون) Kadın : II. Abdülhamîd'in kadını.	Nûr(A) + efsûn(P>F)	Işığıyla büyüleyen.
Nuritâb (نورتاب) Kadın : II. Mahmûd'un kadını.	Nûr(A) + tâb(P>F)	Parlayan ışık.

14 Nergizû veya Nedgisû kelimesi, kelimesinin sonundaki Vav harfinin " دختر - پسر = Kızsağız, Oğlançlık" kelimelerinde olduğu gibi, Farsçada bir sonek olan "Vâv-ı Tasğîr= Küçültme Vâvı" veya "Vâv-ı tahbîb=Sevimli kılma Vav'ı" olduğunu bilmeyenler tarafından böyle okunmuştur.

KADININ ADI: EŞİ VEYA BABASI OLAN PADİŞAH	KELİMENİN ETİMOLOJİSİ	KELİMENİN ANLAMI
Nüketsezâ (نکته/نکت سزا): I. Abdülhamîd'in kadını.	Nüket(A) + sezâ(P>F) Nükhek(A) + sezâ(P>F)	Nüktelele yaraşır. Koklamaya yaraşır.
Nüketsezâ (نکته سزا) Hanım: Abdülmecîd'in ikbâli.	Nüket(A) + sezâ(P>F)	Nükteden anlar.
Pâkîze (پاکیزه): III. Selîm'in kadını.	Pâk(P>F) + îze(F)	Temiz.
Perestû (پرستو) Kadın: II. Mahmûd ve Abdülmecîd'in kadınları.	Perestû(P>F)	Kırlangıç.
Pertevniyâl (پرتویال) Sultân: II. Mahmûd'un kadını.	Pertev(F) + niyâl	? + ışığı.
Pervîz-i Felek (پرویز فلک): II. Mahmûd'un kadını.	Pervîz(P>F) + felek(A)	Güneş; Felek fâtihi.
Peykidil (پیک دل): IV. Mustafâ'nın kadını.	PeykAv.(F) + dil(P>F)	Gönül postacısı.
Peyveste (پیوسته) Hanım: Abdülhamîd'in ikbâli.	Peyveste(Av.>P>F)	Sürekli; dâima; erişmiş.
Pîrûz-i felek (پیروز فلک) Kadın: II. Mahmûd'un kadını.	Pîrûz(P>F) + felek(A)	Feleğin uçuşu.
Reftârdil (رفتار دل) Kadın: V. Murâd'ın kadını.	Reftâr(P>F) + dil(P>F)	Gönlü hoş eden; Gönlün tarzına uygun.
Resân/Rezân (رسان/رزان) Hanım: V. Murâd'ın ikbâli.	Resan(P>F) Rezzân(A)	Ulaşan; yetişen. Ağırbaşlı.
Ruhşâh (روحشاه) Hatice Kadın: I. Abdülhamîd'in kadını.	Rûh(A) + şâh(P>F)	Pâdişâhın rûhu.
Ruhsat (رخشاد): I. Abdülhamîd'in kadını.	Ruh(F) + şâd(P>F)	Mutlu yüzlü.
Sâfinâz (صافیناز): II. Abdülhamîd'in kadını.	Saf(A) + nâz(K>F)	Tümden nazlı.
Sâfizâr (صافیزار) kadın: III. Selîm'in kadını.	Saf(A) + zâr(P>F)	Çok nahif.
Sâzkâr/Sâzgâr (سازکار/سازگار) Hanım: II. Abdülhamîd'in ikbâli.	Sâz(P>F) + kâr/gâr(PB>P>F)	Uyumlu.
Serefrâz/Serfirâz (سرافراز) Hanım: Abdülmecîd'in ikbâli.	Ser(P>F) + efrâz/firâz(P>F)	Seçkin;başı dik,onurlu.
Servetsezâ (ثروت سزا) Kadın: Abdülmecîd'in kadını.	Servet(A) + Sezâ(P>F)	Servet değer.
Sultânzâde (سلطان زاده) Hâtûn: II. Bâyezîd'in kızı.	Sultan(A) + zâde(P>F)	Sultan çocuğu.
Süglün (?) Kadın:	?	?
Şâh (شاه) Sultân: II. Mahmûd'un iki kızı, II. Bayezîd'in, Yavuz'un II. Mustafa'nın II. Selîm'in kızlarının adı.	Şâh(P>F)	Şâh
Şâhcân (شاه جان): V. Murâd'ın kızı.	Şâh(P>F) + cân(P>F)	Şâh'in cânı.
Şâh-ı hûbân (شاه خوبان): III. Murâd'ın kadını.	Şâh(P>F) + hûbân(P>F)	Güzeller şâhi.
Şâhhûbâ (شاه خوبا): Yavuz Sultan Selîm'in kızı.	Şâh(P>F) + hûbâ(P>F)	Güzeller şâhi.
Şâhîn (شاهین): III. Ahmed'in kadını.	Şâhîn(Av.>F)	Şâhîn; Padişah kuşu.
Şâyân (شایان) Kadın: V. Murâd'ın kadını.	Şâyân(P>F)	Uygun; yaraşır; değer.
Şâyeste (شایسته) Hanım: Abdülmecîd'in ve III. Ahmed'in ikbâli.	Şâyeste(P>F)	Yakışır; uygun; soylu.
Şâyetse (شایسته) Sultan: II. Ahmed'in kadını.	Şâyeste(P>F)	Yakışır; uygun; soylu.
Şebisefâ (شب صفا) Kadın: I. Abdülhamîd'in kadını.	Şeb(P>F) + Safa(A)	Safâ gecesi; Gece safası.
Şehnâz (شهنواز) hatun: Çelebi Mehmed'in torunu.	Şeh(P>F) + nâz(K>F)	Şâh'in nazlısı.
Şehsüvâr (شهبسوار) Kadın: II. Süleyman'ın kızı.	Şeh(P>F) + süvâr(P>F)	Usta binici.
Şehsüvâr (شهبسوار) Sultân: II. Mustafa'nın kadını.	Şeh(P>F) + süvâr(P>F)	Usta binici.
Şehzâde (شهبزاده) Hâtûn: II. Murâd'ın kızı ve Çelebi Mehmed'in kadını.	Şeh(P>F) + zâde(P>F)	Şah çocuğu.
Şekerpâre (شکرپاره) Sultan İbrâhîm'in hasekisi.	Sukker(A)>Şeker(F) + pâre(P>F)	Şeker parçası.
Şemsiruhşâr (شمس رخسار) Kadın: III. Murâd'ın kadını.	Şems(A) + ruh(F) + şâr(P>F)	Güneş yüzlü/yanaklı.
Şermî (شرمی) Sultân: III. Ahmed'in kadını.	Şermî(P>F)	Utangaç.
Şevkefzâ (شوکت فرا) Kadın: Abdülmecîd'in kadını.	Şevket(A) + fezâ(F)	Yüceliği/azameti artıran.
Şîrîn (شیرین) Hâtûn: II. Bâyezîd'in kadını.	Şîrîn(F)	Tatlı.
Şivekâr (شیوه کار) Sultân: Sultan İbrâhîm'in hasekisi.	Şive(F) + kâr(PB>P>F)	İşveli; cilveli.
Telli Hümâşâh (هماشاه): Sultan İsrâhîm'in hasekisi.	Hümâ(P>F) + şâh(PF)	Pâdişâh'ın devlet kuşu.
Terânedil (ترانه دل): V. Murâd'ın kadını.	Ter(P>F) + âne(F) + dil(P>F)	Gönül şarkısı.
Tîrimüjgân (تیر مزگان) Kadın: Abdülmecîd'in kadını.	Tîr(P>F) + müjgân(S>K ve F)	Kirpik oku.
Verdinâz (ورد ناز) Kadın: I. Mahmûd'un kadını.	Verd(A) + nâz(K>F)	Nazlı gül.
Zehrâ Hânzâde (خان زاده) Hanım: Sultan Vâhideddîd'in torunu.	Hân(M) + zâde(P>F)	Han çocuğu.
Zernigâr (زرتگار) Kadın: II. Mahmûd'un kadını.	Zer(P>F) + Nigâr(F)	Altın işlemeli.
Zîbifer (زیب فر) Kadın: III. Selîm'in kadını.	Zîb(F) + fer(Av.>PB>F)	Süs ve parlaklık.

Bu çalışmada kullanılan kısaltmalar:

A: Arapça.

Av: Avestâî

F: Farsça.

h.ş.: Hicrî Şemsî.

K: Kürtçe

M: Moğolca.

P: Pehlevî

PB: Pârsî-i Bâstân (Eski Farsça)

R: Rusça.

S: Sanskritçe

T: Türkçe.

Y: Yunanca.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interests: The author has no conflicts of interest to declare.

Funding: The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKLAR

Çağbayır, Y. *Ötüken Türkçe sözlük*. İstanbul 2007, I-V.

Ex. Çağbayır, Y. (2007).

Ferheng-i Ânendrâc, Muhammed Pâdşâh Mutahallıs be Şâd. (1956) I-VI.
Ferhehg-i Vendhâ-yı Zebân-ı Fârsî (Pîşvendhâ, Miyânvendhâ, Pebvendhâ),
Dr. Ziyâeddîn-i Hâcîrî, *Tahrân 1377 hş.* (1998)

*İslâm Ansiklopedisi (İslâm Âlemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya
Lugatı)*, İstanbul 1978-1986. Osmanlı padişahları ve eşleri ile ilgili
maddeler.

Kanar, M. *Örneklî etimolojik Osmanlı Türkçesi sözlüğü*. İstanbul 2003.

Luğatnâme, Dihhodâ, Tahrân 1325 h.ş.(1946) – 1356 h.ş.(1976) I-XXXVI.

Mo'în, Mohammad, *An Intermediate Persian Dictionary*, Tehran 1371 h.ş.
(1992). I-VI.

Pakalın, M. Z. *Osmanlı tarih, deyimleri ve terimleri Sözlüğü, I-III*, İstanbul
1971. II. Baskı.

Temel Türkçe Sözlük, Sadeleştirilmiş ve genişletilmiş Kâmûs-ı Türkî,
İstanbul 1985.

Türk Lügatı, *Hüseyin Kâzım Kadîrî*, I-II, İstanbul 1928, III., İstanbul 1943, IV.,
İstanbul 1945.

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, I-XVII, İstanbul 1988-2013.
Osmanlı Padişahları ve eşleriyle ilgili maddeler.

Uluçay, M. *Çağatay, Padişahların Kadınları ve Kızları*, Ankara, 1980.

Uzunçarşılı, Ord. Prof. İsmail Hakkı, Karal, Ord. Prof. Enver Ziya, *Osmanlı
Tarihi, I-VIII*. Ankara, 1972-1977. III. Baskı.